

NAGYHALÁSZ

Földrajz

A Közép-Nyírségben, Nyíregyházától északra 17 km távolságra található. Alsórendű úton közelíthető meg, területét átszeleli a Nyíregyháza–Dombrád keskeny nyomközű vasútvonala.

Éghajlata mérsékelt meleg, de közel a mérsékelt hűvöshöz.

Határában folyik az Ibrányi-csatorna és a Nagyhalász–Pátróhai csatorna, amely a Belfő-csatornába torkollik. A településtől délre találjuk a Nagyhalászi-halastavat. A város területén 32 °C hőmérsékletű nátrium-kloridos és hidrogénkarbonátos, nagy sótartalmú hévizet találtak.

Történelem

A megye egyik legrégebbi települése. A rétből kiemelkedő homokdombokra épült község 1993-ban kapott városi rangot.

A településen a XX. század elején még felismerhetők voltak a százdi apátság romjai. Névét Halaz névalakban jelent meg először. Földje eredetileg királyi birtok volt, lakói pedig a királyi halászsai. Az Árpád-korban a szabolcsi vár birtoka volt. 1245-ben IV. Béla a tatárok pusztítása nyomán elnéptelenedett földet a Gut-Keled nemzetségnek adományozta. A XIV. század közepén a Paksi család őse kapta meg királyi adományként, de fiaitól 1404-ben Zsigmond elkobozta, és Csapi Andrásnak adományozta. 1454-ben a Czudarok tulajdona, majd a belteki Drágfiaké. Ám a XVI. században ismét a Paksiak birtokolták. A Paksi birtokok a XVII. század '60-as éveiben a Barkóczy, a Nyakas és a Jármay családokra szálltak. A jobbágyfelszabadítás idején 14 földesúr osztozott a területen.

Szociológiai jellemzők

A város lakónépessége 1960 és 1990 között, a természetes szaporodás ellenére, folyamatosan fogyott. 1990 és 1996 között a természetes szaporodás meghaladta a negatív migráció mértékét.

A településen nagy kultusz övezi Petőfi Sándort

A település három orvosi rendelőjében – ebből kettő felnőtt, egy gyermekkorzet – naponta átlagosan 100–120 beteg fordul meg. 1996 őszén az egészségház szomszédságában laboratórium létesült.

Hét csoportban több, mint 300 gyermek jár a nagyhalászi óvodába. A általános iskolában mintegy 750 diák tanul. Többségük helybeli, egy részük pedig a szomszédos Tiszarádrol jár át.

Jó eredményekkel dognak a helyi zeneiskola, ahol zongora, furulya és fúvós tanszakra ismerkednek a hangszeres zene, továbbá a néptánc és a néprajz alapjaival a gyermekek.

Kiállítások, előadestek, városi nagyrendezvények, tanácskozások színtere a művelődési ház. Az épületben hetenként kétszer mozielőadásokat is tartanak. A művelődési ház és a városi könyvtár közös irányítással, de külön épületben működik. Nagyhalász egyik legjelentősebb eseménye a Városnap december 1-jén, melynek hivatalos programját kulturális rendezvények színesítik. Ezen a napon nyílt meg 1996-ban a városi képtár.

A Nagyhalászi Hírek című helyi periodika rendszeresen tudósít a városban folyó eseményekről.

Építészeti, kulturális emlékek

A rétközi falu eredetileg kétutcás, szalagtelkes volt, észak-déli irányú kanyargós főutcával. A középkorban itt élt halászok az árvízmentes dombokra építették földbevéjt konyhóikat.

A késő barokk református templom a falu közepén található, az utcával párhuzamosan, téglalap alaprajzú toronnyal, eklektikus déli bővítménnyel. 1887–88-ban épült az új, mai katolikus templom. A nagyhalászi Csuhá-Kállay kúria a XVIII. század végén épült, majd 1830 körül klasszicista stílusban varázsolták újjá. A műemlék jellegű épület 1995 óta védett.

Gazdasági élet

Helyben nagy múltú zsákgyár működik. A nagyobb foglalkoztatók közé tartozik ezenkívül a hűtőház, a sütőüzem, a vágóhíd, a szeszfőzde, a Halászi Rt. és a Clarias Bt. A gazdasági élet meghatározó területe a gyógy- és fűszernövények termesztése, feldolgozása. A gabonafélék, a cukorrépa, paprika, uborka és más zöldségfélék mellett nagy jelentőségű a gyümölcsstermesztés.

A kiskereskedelmi ellátást 84 bolt biztosítja. A város legjelentősebb idegenforgalmi célpontja a Tisza-part, ahol Tiszatelekkel közösen 1988-ban alakították ki üdülőterületet. A környék tájvédelmi körzet.

A közel három- és félezer munkaképes korú lakos közül a foglalkoztatottak egy része helyben, másik részük a közeli Nyíregyházán talál megélhetést. A munkanélküliség több, mint ezer embert érint. A város a kommunális feladatok megoldására közhasznú munkásokat foglalkoztat.

A tervek között szerepel egy középfokú oktatási intézmény létrehozása, a rétközi kerékpárút nagyhalászi szakaszának megépítése, egy korszerű személtételep kialakítása. Régi adósság az óvoda bővítése, s immár nem várhat a Csuhá-Kállay kúria teljes felújítása sem, ahol helytörténeti múzeum megnyitását tervezik.

Infrastruktúra

Épületeit a sokszínűség jellemzi, az egyszerű, hagyományos parasztházaktól a napjainkban divatos kétszintes épületekig sokféle típus megtalálható. A villany- és a vezetékes ivóvíz-hálózat teljes egészében kiépített. A gázhálózatot 1992-93-ban fektették le. Elkészült 1994-95-ben a város belterületén a szennyvízcsatorna. A távvezető-hálózat nagyobb ütemű fejlesztése 1995-ben kezdődött. A közüzemi vízhálózat 33,8 km, a szennyvízcsatorna-hálózat 19,8 km hosszú. A 36 km hosszú belterületi útból 23 km szilárd burkolatú. A 20 kilométerre fekvő megyeszékhellyel rendszeres autóbussz-közlekedés köti össze. A város Tiszaráddal közösen egy új szilárd hulladéklerakót épít.

Külszolgálatok

A külszolgálatokban meghatározó elem a romániai Sarmasággal kialakított testvértelepülési együttműködés.

Klh: Homoktanya, Hosztán, Kecskés, Mágasor, Neszehid, Poklondos, Újszőlőskert, Zúgótanya
(Ld. MMK. 15. kötet / 341. oldal)